श्रीसोमनाथसंस्कृतयुनिवर्सिटी, वेरावलम्

सत्रान्तपरीक्षा-नवम्बर/दिसम्बर-२०१६

कक्षा - शास्त्री-३, सेमेस्टर-५ **प्रश्नपत्रम् - ५** **गुणाः - ७०**

विषयः - धर्मशास्त्रम् **कोड - CC-3.5.9** **समयः - ११-०२**

दिनाङ्कः - २९.११.२०१६ **ग्रन्थः - याज्ञवल्क्यस्मृतिः प्रायश्चित्ताध्यायः**

प्रथमान्वितिः (युनिट - १)

प्रश्नः १ द्वयोः श्लोकयोः ससन्दर्भपुरस्सरं व्याख्या कार्या । ०८

(१) *मानुष्ये कदलीस्तम्भ निःसारे सारमार्गणम् ।*
करोति यः स संमूढो जलबुद्बुदसंनिभे ॥

(२) *आचार्यपित्रुपाध्यायान्निर्हृत्यपि व्रती व्रती ।*
सकटान्नं च नाश्नीयान्न च तैः सह संवसेत् ॥

(३) *लाक्षालवणमांसानि पतनीयानि विक्रये ।*
पयो दधि च मद्यं च हीनवर्णकराणि तु ॥

प्रश्नः २ *१. ग्रन्थानुसारेण आशौचप्रकरणस्य सारांशं लेख्यः ।* ०८

अथवा

२. यजुः शिष्यपरम्परायां याज्ञवल्क्यस्य स्थानं विवेचयत ।

प्रश्नः ३ द्वयोः शब्दयोः टिप्पणी कार्या । ०४

(१) प्रायश्चित्तम् । *(२) वैतानाः ।*
(३) आपद्धर्मः । *(४) ज्वलनार्कसमः ।*

प्रश्नः ४ अधस्तनेषु पञ्चानामुत्तरं देयम् । ०५

(१) *आशौचशब्दस्य कोऽर्थः ?*
(२) *ऊनद्विवार्षिकं प्रेतं कुत्र निदध्यात् ?*
(३) *ब्रह्मचारी सपिण्डे उदकादिदानं कुर्यान्न वा ?*
(४) *संसारसारे कीदृशो जनः मूर्खः ?*
(५) *फेनप्रख्यः शब्दस्य कोऽर्थः ?*
(६) *त्रिरात्रं बुभुक्षितो ब्राह्मणः किं कुर्यात् ?*
(७) *प्रायश्चित्ताध्याये कति प्रकरणानि ?*

द्वितीयान्वितिः (युनिट - २)

प्रश्नः ५ ससन्दर्भौ द्वौ श्लोकौ व्याख्येयौ । ०८

(१) *दन्तोलूखलिकः कालपक्वाशी वाश्मकुट्टकः ।*
श्रौत्रं स्मार्तं फलस्नेहैः कर्म कुर्यात्तथा क्रिया ॥

(२) *ग्रीष्मे पञ्चाग्निमध्यस्थो वर्षासु स्थण्डिलेशयः ।*
आर्द्रं वासास्तु हेमन्ते शक्त्या वापि तपश्चरेत् ॥

(३) *सर्वभूतहितः शान्तस्त्रिदण्डी सकमण्डलुः ।*
एकरामः परिव्रज्य भिक्षार्थी ग्राममाश्रयेत् ॥

प्रश्नः ६ *१. चतुर्णामाश्रमाणां नामानि लिखित्वा, वानप्रस्थाश्रमस्य भोज्याभोज्यपदार्थाः विवेचनीयाः ।* **०८**

अथवा

२. यतिपात्राणां नामानि लिखित्वा कायस्वरूपं वर्णयत ।

प्रश्नः ७ **अन्यतरयोरेकस्य टिप्पणी विधेया ।** **०२**
(१) संयुक्तशुक्रशोणितस्य कार्यरूपपरिणतक्रमः ।
(२) शारीर-रसादि परिमाणम् ।

प्रश्नः ८ **अधस्तनेषु द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ ।** **०२**
(१) अस्तेयशब्दस्य कोऽर्थः ?
(२) आत्मा शरीरं कथं गृह्णाति ?
(३) षष्ठात्मा कदा साङ्गैरिन्द्रियैश्च संयुक्तो भवति ?
(४) शिरसः कति कपालानि भवन्ति ?

तृतीयान्वितिः (युनिट - ३)

प्रश्नः ९ **द्वयोः श्लोकयोः ससन्दर्भपुरस्सरं संस्कृते व्याख्या कार्या ।** **०८**
(१) *प्रदर्शनार्थमेतत्तु मयोक्तं स्तेयकर्मणि ।*
द्रव्यप्रकारा हि यथा तथैव प्राणिजातयः ॥
(२) *सखिभार्याकुमारीषु स्वयोनिष्वन्त्यजासु च ।*
सगोत्रासु सुतस्त्रीषु गुरुतल्पसमं स्मृतम् ॥
(३) *अज्ञानात्तु सुरां पीत्वा रेतो विण्मूत्रमेव च ।*
पुनः संस्कारमर्हन्ति त्रयो वर्णा द्विजातयः ॥

प्रश्नः १० *प्रायश्चित्ताकरणे दोषपुरस्सरं नरकस्वरूपं विवृणुत ।* **०८**

अथवा

गुरुतल्पगप्रसङ्गे सकामायाः स्त्रियः कीदृशम् प्रायश्चित्तम् स्व-मत्या लिखत ।

प्रश्नः ११ **टिप्पणी विधेया ।(द्वयोः)** **०४**
(१) कर्मविपाकः । *(२) गुरुतल्पगः ।*
(३) ब्रह्महत्याप्रायश्चित्तम् । *(४) धर्मशास्त्रम् ।*

प्रश्नः १२ **अधस्तनेषु पञ्चैव प्रश्नाः समाधेयाः ।** **०५**
(१) अस्मिन् धर्मशास्त्रे कति नरकाणि प्रोक्तानि ?
(२) अज्ञाते मद्यपाने किं प्रायश्चित्तम् ?
(३) द्विजातीभार्या सुरां पिबति चेत् सा पतिलोकं याति न वा ?
(४) मधुमांसभक्षणे ब्रह्मचारी कीदृशं व्रतमाचरेत् ?
(५) रजस्वलागामी कथं शुद्ध्यति ?
(६) याज्ञवल्क्यस्मृतेः कर्ता कः ?
(७) ऋषिवैशम्पायनस्य कति शिष्या आसन् ?

=०=